

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Б. В. Сяюшинський

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДПП 2.2.4 ЕТНІЧНІ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 054 Соціологія

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення Історичний факультет, денне, заочне відділення

(назва інституту, факультету, відділення)

2020 – 2021 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Етнічні культури в умовах глобалізації» для студентів спеціальності 054 «Соціологія».

Розробник:

Цибулько О.С., доцент кафедри філософії та соціології, кандидат історичних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії та соціології МДУ

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри філософії та соціології

(підпис)

Слюцинський Б.В.

(прізвище і ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки	(за вибором)
Модулів – 2	Спеціальність: 054 Соціологія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>модульне дослідження</u>		Семестр
Загальна кількість годин - 120		2-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 32 самостійної роботи студента - 80	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	24 год.
		Практичні, семінарські
		8 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Індивідуальні завдання:
		8 год.
Вид контролю:		
		залік

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 32/80

2.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Етнічні культури в умовах глобалізації» призначена для навчання студентів спеціальності 054 «Соціологія» входить до циклу професійної та практичної підготовки. Курс пов'язаний із дисциплінами: соціологія, політологія, етнополітологія, етнологія, культурологія, глобалістика, конфліктологія, філософія.

Мета (цілі) освоєння дисципліни: сприяти виробленню у студентів цілісного і систематичного уявлення про особливості міжкультурних комунікацій на етнічному, національному та цивілізаційному рівнях, про специфічні особливості міжкультурних комунікацій в умовах глобалізації та інформатизації соціокультурного простору.

Завданнями вивчення дисципліни «Етнічні культури в умовах глобалізації» є:

- дати розгорнуту характеристику сучасних концепцій міжкультурних комунікацій у вітчизняній та зарубіжній соціогуманітарній науці; розкрити їх предметний зміст, проаналізувати методологічну специфіку, інструментарій, соціальні, політичні і освітні контексти їх функціонування;

- дати розгорнуту характеристику процесів міжкультурної взаємодії на етнічному, національному та цивілізаційному рівнях;

- проаналізувати проблеми та перспективи міжкультурних комунікацій в світі і Україні;

- охарактеризувати особливості міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації та інформатизації соціокультурного простору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- зміст сучасних концепцій міжкультурних комунікацій в сучасній соціогуманітарній науці;
- сутність і структуру, механізми та способи міжкультурної комунікації в ХХ-ХХІ століттях;
- особливості міжкультурних комунікацій на етнічному, національному та цивілізаційному рівнях;
- проблеми та перспективи міжкультурних комунікацій в світі і Україні;
- особливості міжкультурної взаємодії в професійному середовищі;
- теоретичні основи управління колективом в сфері своєї професійної діяльності;
- специфічні особливості соціальних, етнічних, конфесійних та інших груп суспільства;
- специфічні особливості міжособистісної, групової, публічної, наукової комунікації.

вміти:

- орієнтуватися в культурному середовищі сучасного суспільства;
- проявляти культурну толерантність;
- брати участь в продуктивному діалозі з представниками інших культур;
- аналізувати першоджерела культурологічної проблематики;
- використовувати концепції, поняття і категорії культурологічних дисциплін в комунікативній діяльності;
- аналізувати специфічні особливості професійної комунікації;

- спостерігати і аналізувати ситуацію комунікативної взаємодії з позицій норм і стандартів культури.

оволодіти навичками:

- аналізу специфічних особливостей міжкультурної комунікації в регіоні, Україні та в світі в цілому;
- інтерпретації емпіричних даних соціологічних, психологічних, історичних і інших досліджень з позицій культурологічної теорії
- управління професійним колективом з урахуванням соціальних, етнічних, конфесійних і культурних відмінностей співробітників;
- аргументованого і обґрунтованого вираження думок, способами впливу на партнера по комунікації з урахуванням ситуації спілкування.

Методика вивчення курсу для студентів спеціальності 054 «Соціологія» ґрунтується на єдності лекційних та семінарських занять, які передбачають вивчення теоретичного матеріалу, вирішення практичних ситуацій.

Підготовка до семінарських занять вимагає від студентів систематичного опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури; підготовку виступів, доповідей згідно з питаннями плану семінару; написання рефератів тощо.

Семінарські заняття з курсу забезпечують закріплення теоретичних знань, опанування навичками організації комунікації в установах, сприяють розвитку у студентів здатності до самонавчання та самовдосконалення.

Вивчення навчальної дисципліни сприяє:

- формуванню загальних компетентностей випускника (КЗ-3; КП-4; КП-6; КП-8);
- формуванню спеціальних (фахових, предметних) компетентностей (КП-1; КП-5; КП-6; КП-7; КП-9; КП-10);
- отриманню результатів навчання (РН-7; РН -18; РН-20).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи етнокультурних процесів в сучасному світі.

Тема 1. Міжкультурна комунікація як взаємодія культур.

Співвідношення понять «міжкультурна комунікація», «міжкультурний контакт», «міжкультурна взаємодія». Специфіка культурологічного підходу до проблем міжкультурної комунікації. Типи, рівні, форми міжкультурної комунікації. Проблема проникності культури в культурологічній думці. Проблема співвідношення центру і периферії в культурологічній думці. Критерії ефективної міжкультурної взаємодії.

Тема 2. Взаємодія традицій і новацій в процесі міжкультурної комунікації.

Поняття традиції. Співвідношення понять «традиція», «звичай», «ритуал». Роль традицій і новацій в культурі. Типологія новацій. Характер взаємодії традицій і новацій в культурі. Сприйняття і адаптація іншокультурних новацій. Роль «ядра» і периферії культури в засвоєнні новацій. Поширення новацій в культурі. Фактори, що визначають характер міжкультурної взаємодії.

Змістовний модуль 2. Рівні міжкультурної комунікації

Тема 3. Етнічний рівень міжкультурної комунікації.

Основні підходи до визначення поняття «етнос» в сучасній гуманітарній науці. Етнічна культура: сутність та основні риси. Специфіка міжкультурних комунікацій на етнічному рівні. Роль міста і міської культури в міжкультурній комунікації. результати, типи і форми міжетнічної комунікації. Особливості міжетнічних комунікацій в поліетнічному регіоні.

Тема 4. Національний рівень міжкультурної комунікації.

Основні підходи до визначення поняття «нація»: формалістична, релятивістська, культурно-комунікативна концепції. Нація як надетнічна єдність. Форми міжетнічної інтеграції. особливості міжкультурної комунікації на національному рівні. Інформаційна війна як тип міжкультурної взаємодії. Модернізація як міжкультурна комунікація. «Ситуація нееквівалентного культурного обміну як результат неорганічної модернізації».

Тема 5. Цивілізаційний рівень міжкультурної комунікації.

Поняття «цивілізація»: різноманітність підходів і визначень. особливості міжкультурної комунікації на цивілізаційному рівні. Етапи взаємодії цивілізацій. Форми взаємодії цивілізацій. Культурна експансія як вид міжкультурної взаємодії. Духовні слідства культурної експансії західноєвропейської цивілізації. Ісламський фундаменталізм як реакція на західну культурну експансію.

Змістовний модуль 3. Вплив глобалізації на розвиток етнічних та національних культур.

Тема 6. Міжкультурні комунікації в умовах глобалізації.

Поняття глобалізації. Співвідношення понять «глобалізація» і «глобалізм». Ритми і хвилі глобалізації. Глобалізація як системний процес. Теоретичні моделі глобального розвитку: М. Фрідман, І. Валлерстайн, О. Андерссон і Д. Андерссон Міжкультурні комунікації в умовах глобалізації. Концепції глокалізації Р. Робертсона, гібридизації Я. Пітерса і макдональдизації Дж. Рітцер. Особливості міжкультурних комунікацій в інформаційну епоху.

Тема 7. Принцип мультикультуралізму в міжкультурній комунікації.

Принцип мультикультуралізму в культурній політиці сучасних держав. Причини затвердження політики мультикультуралізму на Заході. Критика мультикультуралізму в роботах західних вчених: С. Бенхабіб, П. Б'юкенен, та ін. Проблема мультикультуралізму в сучасній Україні. Діалог культур як тип міжкультурної взаємодії. Толерантність і інтолерантність в міжкультурній комунікації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи етнокультурних процесів в сучасному світі.						
Тема 1. Міжкультурна комунікація як взаємодія культур.	16	4	2			10
Тема 2. Взаємодія традицій і новацій в процесі міжкультурної комунікації.	14	4	-			10
Разом за змістовним модулем 1	30	8	2			20
Змістовний модуль 2. Рівні міжкультурної комунікації						

Тема 3. Етнічний рівень міжкультурної комунікації	14	4	-			10
Тема 4. Національний рівень міжкультурної комунікації.	12	2	-			10
Тема 5. Цивілізаційний рівень міжкультурної комунікації	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 2	40	8	2			30
Змістовний модуль 3. Вплив глобалізації на розвиток етнічних та національних культур.						
Тема 6. Міжкультурні комунікації в умовах глобалізації.	21	4	2			15
Тема 7. Принцип мультикультуралізму в міжкультурній комунікації.	22	4	2			16
Разом за змістовим модулем 3	42	8	4			30
Усього годин	112	24	8			80
Модуль 2						
<i>ІНДЗ</i>	8		-	-		-
Усього годин	120	24	8			80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжкультурна комунікація як взаємодія культур.	2
2	Рівні міжкультурної комунікації	2
3	Міжкультурні комунікації в умовах глобалізації.	2
4	Принцип мультикультуралізму в міжкультурній комунікації..	2
	Всього	8

6. Теми практичних занять

Згідно робочої програми для дисципліни "Етнічні культури в умовах глобалізації" практичні заняття не заплановані.

7. Теми лабораторних занять

Згідно робочої програми для дисципліни "Етнічні культури в умовах глобалізації" лабораторні заняття не заплановані.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжкультурна комунікація як взаємодія культур.	5
2	Взаємодія традицій і новацій в процесі міжкультурної комунікації.	5
3	Етнічний рівень міжкультурної комунікації	8
4	Національний рівень міжкультурної комунікації	10
5	Цивілізаційний рівень міжкультурної комунікації	6

6	Міжкультурні комунікації в умовах глобалізації.	6
7	Принцип мультикультуралізму в міжкультурній комунікації	5
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання

1. Сутність дихотомічної типології соціальної організації «локальне / глобальне» в теоріях глобалізації.
2. Позитивні і негативні впливи глобалізації.
3. Державно-політичні платформи, через які реалізується глобалізм.
4. Сутність ліберального антифундаменталізму Дж. Сороса.
5. Сутність ідеології політичного екстремізму З.Бжезинського.
6. Характеристика моделі «систем, що само відтворюються / само розвиваються» М. Голанського.
7. Модель глобального розвитку І. Валлерстайна.
8. Характеристика соціально-політичних груп, які представляють критичні зауваження щодо глобальних трансформацій.
9. Міжнародні організації в інституційному середовищі.
10. Особливість ролі держави в інституційному середовищі.
11. Трансформація інституційного середовища світу в умовах глобалізації.
12. Європейська лінія геополітики, її ідеологічне обґрунтування.
13. Європейській вектор зовнішньої політики України.
14. Характеристика європейської лінії геополітики.
15. Характеристика американської лінії геополітики.
16. Характеристика азійської лінії геополітики.
17. Анархія як можливий сценарій розвитку світу.

10. Методи навчання

Для вивчення дисципліни «Етнічні культури в умовах глобалізації» використовуються методи навчання такі, як: способи спільної праці викладача та студента як денної, так і заочної форми навчання, за допомогою яких викладач надає студенту можливість отримати певні знання, інформацію, сприяє розвитку навичок та вмінь, здібностей, що необхідні майбутньому фахівцю.

- викладання матеріалу на лекційних та практичних заняттях за темами, що наведені у програмі навчальної дисципліни;

- пояснення як послідовне логічне викладання складних питань, правил, принципів, законів. Використовується як на лекційних, так і на семінарських заняттях;

- метод обговорення матеріалу, що вивчається. Обговорення здійснюється у формі семінарських занять та бесід у вільний від аудиторних занять час. Під час проведення семінарського заняття з найбільш актуальних проблем курсу з метою більш якісного засвоєння учбового матеріалу використовуються дискусія та проблемна ситуація;

- метод вправ, який включає в себе вирішення завдань, що наведені у методичних рекомендаціях до вивчення курсу з кожної теми, аналіз конкретних ситуацій з використанням фактичного матеріалу, який готується як викладачем, так і студентами самостійно. Виконання вправ може здійснюватися як індивідуально кожним студентом під контролем викладача або самостійно, так і у формі виконання завдань групою у час відведений на аудиторні семінарські заняття;

- самостійна робота студента, яка включає роботу з літературними джерелами з дисципліни; виконання практичних домашніх завдань та вправ; виконання індивідуальних завдань, а саме написання рефератів, есе, аналіз конкретної ситуації, складання

конспектів-схем, підготовка доповідей з подальшим обговоренням за тематикою, що наведена у методичних рекомендаціях щодо вивчення курсу.

11. Методи контролю

поточне оцінювання на семінарських заняттях, оцінка за виконання модульних завдань, модульна контрольна робота, співбесіда під час індивідуальних завдань.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2			Змістовий модуль №3		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
15	15	15	15	15	15	10	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Підручники та посібники.
2. Базові конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Роздруковані тексти практичних та індивідуальних робіт та їхній електронний варіант.
5. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.

14. Рекомендована література

Основна література

1 Азроянц Э.А. Глобализация: катастрофа или путь к развитию? Современные тенденции мирового развития и политические амбиции / Э.А. Азроянц. – М.: Издательский дом «Новый век», 2002. – 416 с.

- 2 Башнянин Г.І., Шевчик Б.М., Сухий О.О., Перепьолкіна О.О. Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів: Новий Світ, 2013. – 366 с.
- 3 Білорус О.Г. Еволюція світ-системи глобалізму (Стратегічні імперативи співрозвитку): кол. монографія / [Білорус О.Г., Гаврилюк О.В., Зернецька О.В. та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред., д.е.н., проф., академік О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2014. – 429 с.
- 4 Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульрих Бек; пер. з нім. О.Юдіна. – К.: Ніка- Центр, 2011. – 408 с.
- 5 Герасимчук В. Г. Лідерство у світовій економіці: від “G7” до “E7” / В. Г. Герасимчук // Економічний вісник НТУУ “КПІ”: зб. наук. пр. 2013 (10), Гол. ред. О. А. Гавриш. – К.: НТУУ “КПІ”, 2013. – С.75-81.
- 6 Данилов-Данилян В. Экологический след современного человека и глобальные угрозы, с ним связанные / В. Данилов-Данилян, И. Рейф // Наука и жизнь. – 2014.– № 12.– С. 3–12.
- 7 Лук’яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: монографія / Д. Г. Лук’яненко. – К.: ТОВ “Національний підручник”, 2008. – 220 с.
- 8 Мазур И.И. Глобалистика: Международный междисциплинарный энциклопедический словарь / Гл. ред.: И. И. Мазур, А. Н. Чумаков. – М. – СПб. – Н.Й.: ИЦ “ЕЛИМА”, ИД “Питер”, 2006. – 1160 с.

Допоміжна література

- 1 Андрошук Г.О., Давимука С.А., Федулова Л.І. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності / . – К.: Парлам. вид-во, 2015. – 512 с.
- 2 Дорошкевич А.С. Філософія глобальних проблем сучасності. Конспект лекцій / Дорошкевич А.С., Сук О.Є., Смелянцев А.П. – Харків: ХНАДУ, 2014. – 174 с.
- 3 Делягин М.Г. Мировой кризис: Общая теория глобализации: Курс лекций. – 3-е изд., перераб. и доп. / М.Г. Делягин. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 768 с.
- 4 Марич М.Г. Особливості вимірювання ступеня розвитку глобалізаційних процесів / М.Г. Марич // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 26. – С. 290-298.
- 5 Михальченко М. І. Адаптація України до переходу світ-системи від одно- до багатополюсності: аналіт. доп. / [авт. кол.: Михальченко М. І., Шайгородський Ю. Ж., Шевченко О. К. та ін.; за ред. М. І. Михальченка]; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. імені І. Ф. Кураса. – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса, 2012. – 120 с.
- 6 Пахомов Ю.Н. Цивилизационная структура современного мира: В 3-х томах / Под ред. академика НАН Украины Ю.Н. Пахомова и доктора философских наук Ю.В. Павленко. – Том III. Цивилизации Востока в условиях глобализации. – К.: Наукова думка, 2008. – 544 с.
- 7 Сиденко В.Р. Глобализация – европейская интеграция – экономическое развитие: украинская модель: В 2-х томах / В.Р. Сиденко. – К.: Феникс, 2008. Том 1. Глобализация и экономическое развитие. – К.: Феникс, 2008. – 376 с.
- 8 Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар; А.Іщенко (пер. з англ.) / Джозеф Стігліц. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – 252 с.
- 9 Пределы глобализации (культура в контексте глобализационных процессов). Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара Клуба ученых “Глобальный мир”. Выпуск пятый (17). – М.: Издательский дом “Новый Век”, Институт микроэкономики, 2002.– 116 с.
- 10 Уткин А.И. Глобализация: процесс и осмысление / А.И. Уткин. – М.: Логос, 2002. – 254 с.
- 11 Филипенко А.С. Экономическая глобализация: истоки и результаты / А. С. Филипенко. – М.: “Экономика”, 2010. – 511 с.

- 12 Report of the Secretary-General of UNCTAD to UNCTAD XIII. Development-led globalization: Towards sustainable and inclusive development paths. – N.Y.; Geneva: UN, 2011. – 136 p.
- 13 Hirst P. The Future of Globalization // Paul Hirst and Graham Thompson // Globalization and Economy. Vol. 1. Globalizing Markets and Capitalism. Ed. by P. James, B.K. Gills. – Los Angeles: Sage publications, 2007 (Central currents in globalization). – P. 355–373.
- 14 Wallerstein I. Globalization or the Age of Transition? A Long-Term View of the Trajectory of the World-System / Immanuel Wallerstein // Globalization and Economy. Vol. 1. Globalizing Markets and Capitalism. Ed. by P. James, B.K. Gills. – Los Angeles: Sage publications, 2007 (Central currents in globalization). – P. 401–416.
- 15 Report of the Secretary-General of UNCTAD to UNCTAD XIII. Development-led globalization: Towards sustainable and inclusive development paths. – N. Y.; Geneva: UN, 2011. – 136 p. ни. – С. 62-68.
- 16 Chase-Dunn Ch. Trade Globalization since 1795: Waves of Integration in the World-System / Chase-Dunn Ch., Kawano Yu., Brewer B.D. // Globalization and Economy. Vol. 1. Globalizing Markets and Capitalism. Ed. by P. James, B.K. Gills. – Los Angeles: Sage publications, 2007 (Central currents in globalization). – P. 58–83.21. Limits to globalization: welfare states and the world economy / Elmar Rieger and Stephan Leibfried; translated by Benjamin W. Veghte with the assistance of Elmar Rieger. – Cambridge: Polity Press, 2009. – 402 p.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

- 1 1Rodrik D. The globalization paradox / Dani Rodrik // An edited version of a talk given at the Peterson Institute for International Economics, Washington, DC, on 4 May 2011. Available at: <http://www.makingitmagazine.net/?p=3831>
- 2 2Парадокс глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
- 3 Європейська комісія. Сторінка новин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu.int/news.en.htm>
- 4 Євростат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu.int/comm/eurostat>.
- 5 Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- 6 Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>
- 7 ЮНКТАД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unctad.org.
- 8 Werlhof C. Neoliberal Globalization: Is There an Alternative to Plundering the Earth? Claudia von Werlhof // The Global Economic Crisis: The Great Depression of the XXI Century. Available at: <http://www.globalresearch.ca/neoliberal-globalization-is-there-an-alternative-to-plundering-the-earth/24403>